

Szent háború Budáért

IRTA: LESTYÁN SÁNDOR

III.

Tábori élet 250 évvel ezelőtt

Vacsoránál ült a császár a bécsújhelyi palotában, de nem ízlett neki az étel. Táborban a sereg, immár hetek óta, s még mindig nem történt semmi. Gróf Rabattát várta, a vezérhadbiztos, akit Párkányra küldött sógoráért, Lotharingiai Károlyért. A cselszövésék, különösen Bádeni Herman mesterkedései késleltették a harc megindulását.

A császár minden neszre felfigyelt, mely kívülről behatolt a palotába. Végre jelentették Lotharingiai Károlyt és őfelsége kiadta a parancsot:

— Vezessék őt a császárné lakosztályába!

A császárné nem tartózkodott felséges férje mellett. Az árván maradt lakosztályban dőlt el, ezen a vacsorautáni éjszakán, Buda sorsa. Lotharingiai Károly betegesen érkezett, még hidegláz gyötörte, mely Sopronban május 15-én levette a lábáról. De hajnalra egészségesen távozott a bécsújhelyi palotából, a hidegláz elmúlt, helyébe más láz költözött: a láz a győzelemért, Buda visszavívásáért, hiszen zsebében volt a császári dekrétum, mely Buda alá rendeli a seregeket.

Az egyenest Buda ellen táborba szállt seregek száma hetvenezer körül volt. Ebből legalább 14–15.000 főre rugott a magyar katonák száma gróf Esterházy Pál, a nádor vezénylete alatt. XI. Ince pápa az 1686-os hadjáratra kihirdette a keresztes bullát: bűnbocsánatot ígért mindazoknak, akik a Szent Háborúban résztvesznek. A keresztes háborúk ideje már rég elmúlt, de a kihirdetés nem volt pusztában elhangzott szó. Egy óriási Babel volt a tábor, az egyik napon a spanyolországi Cataloniából érkezett 300 jó, derék vitéz. Csak kenyeret kértek, hogy éhen ne vesszenek, amíg mind egy szálig készek elpusztulni a pogány török elleni küzdelemben. A második napon messze Olaszhonból vezetett az alessandroi pap 20 harcost a keresztény zászlók alá. Az önkéntesek között angol, francia, olasz, spanyol, német hercegek, grófok, bárók gyülekeztek. Jakab, angol király törvénytelen fia: James Fitzjames, a későbbi Berwick herceg, a híres hadvezér atyja parancsára félbeszakította tanulmányait Párisban, hogy Lotharingiai Károly oldalán a haditudományt tanulja ki. I. Lipót császár sógora, neuburgi Károly Fülöp herceg, a későbbi pfalzi választófejedelem, talán az első önkéntesek között volt s majdnem fűbe harapott a csatározásokban. A magyar Ottlyk és Palásty Gábor mentették meg életét, de ugyanakkor a szintén pfalzi házból való Veldensi Károly György herceg hősi halált halt Buda alatt, ama hat angol és skót lorddal együtt, akiknek hulló vére pirosra festette a magyar földet.

Csak az egykori keresztes háborúnak ege látott ilyen bábeli készülődést, izgalmat és mozgalmat, mint az 1686-os volt, Budavára körül, a gyászborult magyar ég alatt.

Sátorokat vertek, sátorokat szedtek fel. Lotharingiai Károly csapatai június 18-án érkeztek Óbudára, a bajor választófejedelem pedig már egy nappal előbb Pestvár alá érkezett. 186 ágyúja volt a keresztény seregnek, köztük 55 darab 3 fontos hosszú, úgynevezett sugárágyú és hét darab 200 fontos mozsár. Tízezer mázsa lőpor, 112.264 darab vas ágyúgolyó, 54.106 darab kézigránát és 1150 akkor „félgömbnek“ nevezett világítógolyó, továbbá 19.412 bomba szerepelt többek között a tüzérségi felszerelésben. Csak a mérnökkel és az aknászokkal voltak megakadva. A németek közül a haditudomány-nak ehhez az ágához csak kevesen és alig-alig értettek. Azért is olasz mérnököket és belgiumi aknászokat hozattak.

A tábori élet 250 évvel ezelőtt bizony más volt, mint a legutóbbi háborúk alatt. Buda első, sikertelen ostrománál esődöt mondott az élelmezés. Az új vezérhadbiztos, gróf Rabatta Rudolf, ezt most kitűnően megszervezte. Ő volt Lotharingiai Károly legkitűnőbb segítő-társa az ostrom ideje alatt.

A hadseregszállítók európai fejedelme abban az időben Oppenheimer Sámuel volt. Gróf Rabatta megállapodott vele, hogy az esetleges hiányokat pótolni fogja. A szerződést Oppenheimer Sámuel, mint minden szerződést, amit kötött „Jud von Heidelberg“ néven írta alá.

A főhadbiztos szigorúan tárgyalt az akkori tábori élet nélkülözhetetlen markotányosaival is, hogy cikkeik árát tetemesen leszá-

lítsák. Aki nem engedelmességet neki, annak pusztulnia kellett a táborból. Rabatta nem ismert ellenvéleményt, ha a sereg érdekeiről volt szó. A krajcároskodó budai kamarának Bécsbe egyszerűen azt írta: „mir ist indifferent“ milyen úton és honnan teremtik elő a hadipénztárnak a pénzt, de a pénz kell, a pénz időre ott legyen! Ugyanilyen „mir ist indifferent“ alapon rendelkezett a markotányos-árak tekintetében is.

Ezek után nem esoda, ha a katona, a Buda alatti táborban húst, kenyeret, sajtot, halat, sört, bort éppen olyan olcsón vehetett a zsoldjából, mintha Bécsben vásárolt volna.

1686 júniusában olyan rekkenő hőség és szárazság volt Magyarországon, hogy amíg a lovasok a Tisza mellől a táborba érkeztek, az emberek fele elhalt, a lovak fele elhullott. 3–4 méter mélységre ástak le a földre és nem találtak vizet. A jószág alig talált harapni-való fűvet a legelőn.

De mindez nem volt akadály. Annyi más ezer akadályt sikerült legyőzni, míg június 18-án megtörténhetett Buda gyors körülzárása, hogy szárazság, hőség, víz és takarmányhiány szinte nem is számított. Lotharingiai Károly hát ott állt szemben Budával, a halmokon, a hegyeken, a sík mezőkön táborozván és Miksa bajor herceg Pesttel nézett farkasszemet. A török mecsetek karcsú tornyai kacérkodtak a keresztény táborral. A négy pesti mecsét nem is kacérkodott sokáig, az a 300 janicsár, mely Pestvárárt védelmezte, átvonult Budára és felgyújtotta maga mögött a hajóhidat. A bajorok befészkeltek magukat Pestre, Batthyány Adám és Pálffy János könnyű magyar lovasai átúszták Csepelszigetre, ahol elfogták a budai basa és a várbeli török előkelőség odaszállított családját, rengeteg kincset zsákmányoltak és táborot ütöttek.

A bajor választófejedelem körülbástyázta táborát a Rákosmezőn, majd Csepelnél átfonta a felső hurkot és megvetette lábát a Szent-Gellérthegy és Sashegy között. Lotharingiai Károly egyrészt a Rózsadomb és a mai Császárfürdő helyén állt, hajóhiddal magához kapcsolva a Margitszigetet, másrészt a mai Svábhegy és a Sashegy között zárta be a kört. Főhadiszállása a Budát teljesen körülzáró tábor legmagasabb pontján, az akkor „Rácfő“-nek nevezett csúcson volt, ahonnan minden sátrat, minden ágyut, minden esapravert sörshordót belátott köröskörül, Rákosmezeéig.

Szabályos köralakú volt a keresztény tábor. Esténként kigyultak a tüzek és az egyik sátor körül gróf Csáky László, a nótázó, kalandos életű, vitéz erdélyi főúr itta a hegy levét a cinkupából, a másikban skót dudások muzsikáltak, odébb a bajorok nyelték a markotányosok habzó sörét, vagy a magyar hajduk, úgynevezett „talpasok“ egyik, másik tisztje piritgatta a szalonnát a franciáknak.

Az ágyuk torka még csak fenyegetően ásított Budavár bástyái felé. És ott fenn, a falakon belül, a 70 éves, lengő fehér szakállu Abdi basa még nem tudta, hogy ő lesz az utolsó a budai basák sorában.

(Következik: Tüzes Gábor és a hat tojás)